

dobro napraviti, naj, preden drevje vsadi, prevdari kraj, njegovo légo in zemljo, da bo vsimu temu primerne drevesa zasadil. Jabelčne in hrušove drevesa imajo rade močno zemljo bolj ilovnato kakor pešeno; češnje in višnje se dobro sponašajo tudi na bolj kamnitni zemlji in visocih goratih krajih. Češpljam in slivam posebno tekne vlažna (mokrotna) zemlja. Večidel so pa okoljšine take, da si zamore kmet več sort sadniga drevja zasaditi. Ako zemljiše k temu kakošne poprave potrebuje, se da to z globokejem prekopanjem in zrahlanjem zemlje doseči; mokri kraji se morajo po grabnih na suho djati.

Postavijo naj se pa drevesa v lepi razmeri, tako da po troje dreves vselej leporedno na tri vogle stoji in vsako drevó od družiga na takim vertu po 30 čevljev narazen pride. Med velike verste naj se še češplje posade, ktere o 25—30 letih svojo rodovitnost dokončajo in se posekajo. Tako umno zasadiše se bo posestniku dobro splačalo.

Mesta, kamor ima drevje priti, in jame, v ktere se postavijo, naj se skopajo vselej pred zimo, da se zemlja po zmerzlíni zrahlja in tudi od spodaj dobro mokrote napije.

Velikost jam se ravná po različnosti zemlje in po različnosti drevja, ki ga sadite. Ondi, kjer je zemlja globoko skoz in skoz enaka, so jame za drevesa pèškatiga sadja dovolj velike, če so 3—4 čevlje široke in 2 ali 2 čevlja in pol globoke. Ondi pa, kjer je spodnja zemlja ilovnata ali kamnita, morajo biti širji in globokeji, namreč 5—6 čevljev široke in 3—4 čevlje globoke. Češplje in slive ne potrebujejo tako širokih in tudi ne tako globocih jam. — Za sajenje vsiga sadniga drevja je po nar več skušnjah spomlad (vigred) nar bolji čas. Ko so bile drevesa pri korenini in na veršicu (kroni) primerno porezane, se postavijo s korenino nekaj časa v vodo; med tem se na dno jame nekaj rušine položi. Po tem se vsadi drevó, in korenike s dopeljano dobro zemljo ali mešanico skerbno pokrijejo; na to pa pride vsa druga perst tako, da je nekoliko višji okoli drevesa kakor so tla zraven, in da je ta homček proti deblu drevesa enmalo vglobljen, da o zalivanju ali dežju voda ondi enmalo zastajati zamore.

Priveže se pa drevó nar bolje na dva kola, ki sta za 2 čevlja od drevesa, kakor navadno v tistem kraji sapa (veter) vleče, si nasprot postavljena in tako v zemljo zabita, da sta še za 5 čevljev nad zemljo. Drevó se s spleteno slamo ali verbami h kolama priveže. (Dalje sledi.)

Za prijatle mladine in sadjoreje kaj.

Ni davno, kar mi je dragi prijatelj in skerbni učitelj med drugimi tudi tole pisal: „V sadjoreji le po malim napredujemo. Otroci res pridno peške sadijo; pa kaj to pomaga, ker takrat, ko bi bilo treba drevesca presaditi, vse opustijo, ker nekterim prostora manjka. Temu v okom priti, sim sklenil sadjorejsko društvo osnovati, per katerim bi se zamoglo 120 družnikov vdeležiti. Ko sim to misel nedeljskim učencam razodel, so se z veseljem vsi za družnike oglasili. Vsak družnik bo plačal za vse leta 6 krajcarjev; s tem denarjem se bo najemšina (štant) v najem vzete njive odrajtala. Za obdelovanje in ograjo pa bodo družniki s svojimi rokami skerbili, de se kaj navadijo. Kader bodo vse tam požlahtnjene drevesca za presediti pripravne, se bodo med družnike enako razdelile.“

Koliko zamore tisti, kteri z veseljem dela in kteri vé, zakaj de je? V nedeljski šoli, kjer se to (slava učitelju!) godí, je okoli 140 učencov (učenke so posebej), in ti učenci so v dveh dolinah, eni dopoldan, drugi popoldan; to se vé, de so med njimi že čez 24 let stari, pa pametni, pridni, pošteni fantje. Hvala jim!

Duhovni in svetovni učitelji! ali ni namén šole, mladost časno in večno osrečiti? Ali bi ne bilo tedaj prav dobro in potrebno, de bi se tudi v taccih rečéh ukaželjna mladost vadila? Ali bi ne bilo prav in dobro, de bi tisto rabotno (mechanisch) spraševanje, ktero duha mori, v djansko spremeni in vse bolj mikavno napravili in tako, de bi bilo za življenje koristno!

Kako so v starih časih živino varovali.

(Konec.)

Pozneje govori Plutarh od kralja Aleksandra tudi takole: Nek prosták je gnal osla, ki je bil s kraljevimi dragotami, in z živim zlatam teško teško obložen. Ko uboga žival zavoljo prevelike teže že več naprej ne more, dobroserčni človek sam vso težo prevzame ter jo nese naprej. Ko ga kralj zlo spehaniga in utrudeniga priti vidi, je bil toliko ginjen, da mu je celo breme, vso dragotino in zlatino, kar je je nesel, podaril, in ga tako za njegovo miloserčno in usmiljeno obnašo z ubogo živino bogato poplačal. — Terpinčenje ali mučenje žival je bilo pa tudi že nekđaj ostro pokorjeno. Nek Kvintilian pové v V. 9, da je bil hudoben fantalin, ki je prepelici oči iztaknil, k smerti obsojen. Fantalin je namreč s to hudobijo pokazal, da ima pokaženo in neusmiljeno serce, ter se je bilo bati, da bi v poznejih letih iz tega še kaj hušiga ne sledilo. — Tudi Plutarh piše, da so človeka, ki je živimu jagnjetu kožo oderl, strašno kaznovali, in ko je enkrat nekdo pevalico umoril, je bil zavoljo tega brez daljniga preiskovanja nagloma k smerti obsojen, akoravno se je pričalo, da ni tega prostovoljno storil. Tako tudi piše Plini v VIII. 46., da je bil nek kmetovavec, ki je zavoljo nezmerne gostoljubnosti vola zaklal, zato iz dezele sognan. — Spartanci so imeli nehvaležnost za naj večí hudobijo. V mestu na posebnim kraji so postavili zavoljo tega zvon, in kadar je ta zvon zaklenkal, so priderli vsi mestjani skup, da so hudobneža, ki se je zoper nehvaležnost pregrešil, kaznovali. Prigodilo se je, da je nek gospodar svojiga že dosluženiga konja iz hiše spodil; kljuše je homodrало in homodrало okoli tako dolgo, da je tudi po nevédoma do tistiga zvonca prišlo. Tukaj se je hotlo pri zvonovi vervi prav pripravno malo podergniti, in tako je zvon zapel. Vsi mestjani, ki so zvon slišali, so priderli skup, in ko so tukaj vidili, da je izstradani konj po pravici in prav po višji naklučbi za pomoč in varstvo v svoji sili prosil, so hitro planili v hišo neusmiljeniga nehvaležnika in so ga pri tej priči s kamni posuli. — Tudi v sv. pismu stoji na več krajih, da se živina ne smé hudo imeti. Tako je zapisano med drugim tudi v prip. 12, 10: „Pravični se usmili svoje živine, serce hudobneža pak je neusmiljeno“. Sirah 8, 14. — „Imaš živino, čuj nad njo“. Mojz. 5. 22. 4. — „Če vidiš, da je vol ali osel tvojiga brata na poti padel, ne hodi naprej, ampak pomagaj mu kviško“. — Mojz. 2. 23. 4. 5. „Če najdeš na poti, na drevji, ali na tléh ptiče gnjezdo, in starko na jajcicah, ali na mladih sedeti, ne jemli jajcic, ne mladičev.“